

Felőr — városias falu

Nem árulok el üzemtítkot, ha bevallom, szerkesztőségi megbízatást kaptam, írjak *A város civilizatórikus hatása falun* címmel riportot. Mi tűrés-tagadás, nem lelkesedtem a cím ilyenszerű megfogalmazásáért. Régi, rossz ízű vitákra, előítéletekre emlékeztet. Egyfelől a maradi, reakciós felfogásra, amely szerint a falu maga a tisztaság, romlatlanság, de a város, a civilizáció elzüllesztí, meghamisítja; másfelől viszont a szektás, paraszttellenes vélekedésre, amely falun nem lát egyebet, mint elmaradottságot, sötétséget, amit csupán a városi civilizáció oszlatthat el.

Nem vagyok egyik nézetnek sem a híve, a kérdés azonban — hogyan alakítja ki a szocialista falu korszerű életmódját, arculatát — nagyon is érdekes, jelentős; iparkodjunk hát ilyen vagy olyan célzattól, elfogultságtól mentesen utánanézni.

Déstől keletre haladunk a Nagy-Szamos mentén. Patinás vidék, sajátos történelmi csengésű a falvak sorának neve: Kozárvár, Retteg, Felőr, Ilosva, Várkudu, Bethlen. Őrség-táj, végvidék volt ez valaha várakkal, templom-erődökkel, megerősített falvakkal, kastélyokkal Erdély északkeleti kapujában, a Radnai-, Besztercei-havasok, hágók aljában. Kunok, tatárok törtek be ezen az úton, s dúlásuk nyomán elnéptelenedett a vidék — nem is egyszer, történelmileg nem is olyan régen, legutóbb II. Rákóczi György szerencsétlen kimenetelű csatái nyomán, a XVII. században. Végül is a múltból nem sok maradt itt — Csicsó várának romjain, meg a bethleni kastélyokon kívül —, még népviselet, dalok vagy régi bútorok, faragványok tekintetében sem. Ilyenformán ez a táj nem hasonlít az erős hagyományú közeli Naszódhoz vagy a Mezőséghez, hanem sokkal inkább a polgárosodottabb Szatmár vagy Arad vidékéhez.

Felőr módos falu. Közel van ide Dés, a jelentős ipari és közlekedési gócpont; a falu férfiaiak java része ott dolgozik a gyárakban vagy a vasútnál. Régen alakult meg a szövetkezet — országos viszonylatban is az úttörők közé tartozik —, s elég jól gazdálkodik, még az elmúlt hat-nyolc évben is szép részesedést osztott szorgalmas tagjainak, holott a hatvanas évek elején hozzájuk csatolt három falu közös gazdasága jóval gyengébb volt, mint a felőri. A Szamos televényes laposán jól terem a gabona, répa, a hegyoldalakon a szőlő, gyümölcs, takarmány, s a hagymatermesztéstől a disznóhizlalásig nemigen van ága a mezőgazdaságnak, amelyben a felőriek ne jeleskednének. Érdemes megemlíteni azt is, hogy — a legtöbb városközeli szövetkezet helyzetétől eltérően — itt nem olyan égető a munkaerő hiánya, s termésüket többé-kevésbé késedelem nélkül, eredményesen takarítják be.

Az agronómus:

— Különös helyzet állt elő nálunk a tavaly. Míg másfelé az árvíz iszapot, termékeny humuszt hagyott hátra, itt úgyszólván leborotválta két partjáról a termőföldet. És kavicsot hozott helyébe. Egész hegyet. Ahol eddig acélos, nagy sikkertartalmú bűzát termeltünk, most kavicsbánya nyílt. Meg se tudnók mondani, mikor lesz ott újra búzaföld.

A gyarapodás sok jele mutatkozik meg ebben a faluban. Temérdek például az új ház, és nem akármilyenek: bármelyik város munkáskerületében megállnák helyüket a két-három szobával, tágas konyhával, előszobával, nagy ablakkal. És mind kőből, téglából épültek; a vályogfal és zsúpfedél vagy a tapasztott szobaföldje, a régi szegénység jegyei örökre eltűntek Felórról. Helyükbe pedig új jegyek léptek. A legtöbb háznak még deszka a padlója, de nem egy építető már parkettet alkalmaz. A régi vermek helyett a ház alá tágas betonpincét építenek, az épület alját pedig kővel burkolják fel az ablakig. Így védekeznek a nedvesség, a felszivárgás ellen, de ily módon szebb is a hajlék. A pincét azonban nem alakítják át alagsorrá, ahogy azt például Kalotaszegen látni. Jó tucatnyi házban pedig már fürdőszobát rendeztek be kádval, csempével, tartállyal.

Sajátos módon alakul a konyhák szerepe. A házhoz mindenütt tartozik konyha, s azonkívül iparkodnak összeróni kis nyári konyhát is. Ott főznek a családnak, de az állatoknak is, oda surran be a cica, kutya, kotol tyúkanyó. Ez hát a „legyes“, szagos, szennyes konyha. Étkezésre itt legfennebb reggel kerül sor, de az ebédet, vacsorát a „tisztá“ konyhában fogyasztják el.

Nem egy pedáns háziasszony már ennyivel sem elégszik meg. Harmadik konyhát is építtetett, ahol mos, kenyeret süt, szappant főz, kukoricát fejt, moslékot kever, s ily módon a nyári konyhától is távol tartja a legyeket, kellemetlen szagokat, nagy forrószagot.

Mindez eddig nem tapasztalt tisztaságot, higiénikus életmódot szül. Egyre több mindenütt a szőnyeg is, a modern gyári bútor, az ablakokon a függöny, no meg a falvédő s a festmény. A felőri hajlékok valóban lakályosak, egészségesek, a civilizáció hatása talán épp ezen a téren a legüdvösebb.

Az új házakban kialakuló életmód azonban nem mentes a gondoktól. Amit ugyanis mondtam, csak koratavasztól késő őszig érvényes. Télen minden megváltozik. Kiürül a nyári konyha, s a család beszorul kutyástul, macskástul, kotlóstul a tulajdonképpeni konyhába. És itt kap helyet a tévé, a rádió, a szövőszék (nem egy háznál még szőnek), ahol kisgyermek van, a bölcső is, az iskolásgyermek itt tanulja a leckéjét, ide néznek be tereferére a szomszédok, itt morzsolja a kukoricát a gazda, s mindezek tetejében: itt is alusznak.

Ez az, ami nem jó, nagyon is korszerűtlen.

E jelenség mögött a nagy gond rejlik: a tüzelőanyag. Hogy mi a megoldás? A nyugati államok többségében szénrel fűtenek, de az új házakban — még a távoli tanyákon is — nyersolajra alapozott központi fűtést alkalmaznak, avagy villanyal főznek, melegítenek.

Nem céлом megjósolni, hogy mi melyik megoldást választjuk, csupán azt jegyzem meg, hogy halaszthatatlan feladat elé állított bennünket a sajátos helyzet: családi házak százezrei épültek az utóbbi években, s míg építőanyaguk vagy berendezésük az új technikának, a higiénianak megfelelő, addig fűtésük korszerűtlen; az ősi tüzelőre, a fára alapoz s a régi technikára: a helyiségenkénti külön, kályhás fűtésre. Ez azonban már tarthatatlan, a tüzelés megoldatlansága gátolja az új otthonokban a civilizált életmód kialakulását.

Egy háziasszony:

— *Mű kérem sokat adunk az evésre manapság. Az én üdömben még a puliszka járta reggel is, öste is, kenyeret csak a délhez ettünk, s azt is olyat, amit hetenkint egyszer süttetünk. Lisztet pedig itt né, a paraszthalmomban őreltünk. Azután már Rettegre vittük az őrelnivalót. Mostanság pedig már az a liszt sem elég finom, hanem a dézsi nagymalomba járunk. De megéri kérem, én mondom, bár kenyeret sokan már nem sütnék, hanem a rétes vagy a laska olyan finom a dézsi lisztből, hogy az ember mind csak enné.*

Lappang az új házakban más ellentmondás is. A hajlék, udvar, istálló, kert — mint ismeretes — sohasem szolgált csupán lakó- vagy munkahelyül, hanem a rang, a vagyoni helyzet, az ízlés jelzésére is. Ez a szerep pedig manapság, amikor a gazda nem büszkélkedhet négyökrös fogatával avagy új vetőgépevel, különösen megnőtt: a ház ország-világ előtt tanúsítja, hogy gazdája mit haladt anyagi gyarapodásban, művelődésben, mit lesett el városn avagy a szomszédtól. A házépítés ma versengés is. Amiből aztán nem egy mulatságos eset is adódik. Felőrön van olyan gazda (a népes Molnár-nemzettség tagja), aki az utóbbi években már háromszor is átépítette a házat, csakhogy ne maradjon el mások mögött.

Míg azonban a versengés legtöbbször meghaladja a reális szükségletet, a tudat, az életmód a lehetőségeken innen marad. A családok mindennapi életébe egyelőre csak a két konyha illeszkedett be. A két szoba még nem. A mai 50—60 éves emberek Felőrön még tapasztott földű házban, zsindelytető vagy zsüpfedél alatt látták meg a napvilágot, s életük java szoba-konyhás kis hajlékokban telt el. Megszokták, hogy a konyhában főzzenek és étkezzenek, mossanak és fonjanak, a „tiszta“ szobában pedig csupán a magasra vetett díszágy állott, egy-két láda ruhával, esetleg szekrények a nagylány kelengyéjével. De különben a férfiak koratavasztól késő őszig a szénapadláson aludtak, az asszonyok, gyermekek pedig a konyhában.

Ilyen előzmények után mihez is kezdjenek a két-három szobával?

Lassacska azonban csak birtokukba veszik. Úttörők e téren a leányok, különösen az iskolások. Ébredező fészekrakó ösztönüknek kapóra jön, hogy a család nem használja ki a nagy, jól berendezett szobát; a már meglévő bútorok mellé beállítanak egy kis könyvespolcot, ráhelyezik tankönyveiket, füzeteiket, itt-ott felaggatnak egy-két maguk varrta falvédőt, a kanapéra díszpárnát tesznek, az akaratosabbja és tehetősebbje kiharcolja, hogy íróasztalt is kapjon, s ezzel mintegy meghódították a szobát. Ott alusznak, csendben tanulhatnak, a nagy toalett-tükör előtt pedig zavartalanul illegethetik magukat, szépítkézhetnek. Láttam néhány ilyen „diákanyát“. Bár melyik kezdő vidéki orvos, tanár vagy mérnök dolgozószobájának is beillene.

László Gábor tanító:

— *Ha már a falu sajátos vonásairól van szó, hadd említsek meg egyet-mást. Nem idevaló vagyok, de régóta tanítok itten, s ma is jól emlékszem, mennyire meglepett Felőr tarkasága, sok mindennek a keveredése. Hogy itt például több száz román nevű, román ajkú református él, de ugyanakkor sok Mészáros, Fazekas és más magyar nevű román. A magyar iskolába jár például egy-két román nevű gyermek, de még több magyar jár a román iskolába. Aztán meg hogy a románok hagyományörzőbbek, a magyarok viszont polgárosodottabbak. A románoknak több a gyermekük, a magyaroknak kevesebb. Vajon miért? No, de ezzel már el is jutottam a kérdésekhez, s itt jegyezném meg, hogy az efféle problémákkal a sajtónak többet kellene foglalkoznia, s a nemzetiségek együttéléséről vagy a demográfiai problémákról mélyebben, elemzőbben, tudományosabb igénnyel kellene írni.*

Ezen a tájon sohasem ért el különleges eredményeket az építészet, nem alakult ki sajátos, helyi színezetű stílus, mint a Székelyföldön, Máramarosban avagy Szeben körül. A hagyománytalanság és az építő kultúra hiánya ma is megmutatkozik: a házak szokványosak, hasonlítanak egymásra, akár a tojások. Legfennebb az egyik barna, a másik zöld, ez nagyobb, amaz kisebb. De annyi jellegzetességet sem látni itt, mint például Aranyosszéken, ahol az egykori neobarokk kastélyok duplájára, sok kis tornyocskájára honosodott meg, vagy a Barcaságon, ahol magas, hegyes tetőket építenek padlásszobáival, a kárpáti üdülőtelepek villáinak mintájára.

A Szamosok mentén bizony Kolozsvártól Szatmárig és Déstől Bethlenig ezer meg ezer ház épül mind egy kaptafára. Mert még ott is, ahol a népi építkezés, a helyi nyersanyag, a domborzat vagy a régi mesterek tudása ki is alakított némi eredeti szint, jegyeket, azokat jórészt elfelejtették, avagy mint „ösdíságot“ tudatosan elvetik; új ízlésük, esztétikai érzékük azonban még nem alakult ki.

Igy hát amennyire örvedetes látvány, hogy a falvak tucatjai teljesen újjáépülnek s terebélyes korszerű házak emelkednek, épp annyira elszomorító a fantáziátlan egyhangúság. És ez nem holmi széplelkű nyavalgyás, hiszen százezrek építenek ma új hajlékot, megyényi területeken — szabványos kivitelben. Ezzel a civilizációs hatással bizony nem dicsekedhetünk.

Füstös Ildikó óvónó:

— Nézzen szét az elvtárs ebben a teremben. Nincs egyetlen szemléltető képünk, játékszerünk, képeskönyvünk, daloskönyvünk, meséskötetünk, nekünk, óvónőknek pedig segédkönyvünk. Mintha az trók nem tudnának írni, a festők nem tudnának rajzolni, illusztrálni a legkisebb gyermekeknek, a kiadók pedig nem törődnének velünk. Egyedül a Napsugárra vagyunk utalva, abból tanulunk éneket, mesét, de hát abban több az iskoláskorúaknak, mint az óvodásoknak való anyag.

Felőr nem egykés falu, de szaporának sem mondható. Hogy miként alakul itt gyermek és szülő viszonya, arra vonatkozóan sehol sem hallottam olyan jellemző, tömör megfogalmazásokat, mint itt.

— Régente magunknak neveltük a gyermeket, most peniglen az oskolának, a városnak.

— Az én gyermekkoromban még egy kenyéren, egy fedél alatt éltünk mi unokák, apák, nagyapák, mind. Most azonban útra kél a fiatalság, s itt marad az öregség.

— Ezidáig a gyermek utódunk volt és örökösünk. Átvette kezünkől a tudásunkat, a gazdaságot, örökölte a házat, földet, öregségünkre pedig eltartott. Most már nincs örökösünk, csak nyugdíjunk.

A kesernyés szavak alapján azonban hiba volna azt gondolni, hogy a felőriek nem szeretik a gyermeket. Soha úgy nem gondozták őket, annyit nem költöttek rájuk, mint manapság. Reggel, amikor a férfiak autón, vonaton, kerékpáron megindulnak Dés felé dolgozni, nem sokkal utánuk majdnem annyi gyermek kerekedik fel a városba, tanulni. S nem kevesen tanulnak a kolozsvári, besztercei iskolákban sem. Versengés alakult ki e tekintetben is a szülők között: ki öltözteti szebben a gyermekét, ki taníttatja tovább, ki ad jobb szakmát a kezébe. Ez a versengés pedig néha örvedetes, máskor mulatságos, de nemritkán bosszantó jelenségekhez vezet.

A magyar óvodába járó gyermekek szülei például saját költségükön dadát fogadtak és fizetnek, hogy csemetéik az oktatás mellett megfelelő gondozásban is

részesüljenek. Örvedetes dolog, de... Éppen tízóraiztak, amikor benyitottam az óvodába. Nézttem, hogy mit esznek. Az egyik csöppség kekszet, a másik nápolyi szeletet ropogtatott, de volt olyan is, aki csokoládét majszolt.

— Bolti áru mind — kaptam a felvilágosítást. — Versengés van ebben, s egyik szülő sem akar lemaradni.

Néhány évvel ezelőtt az egyik mama a szövetkezetben vett nyalánkságot kezdett csomagolni gyermekének tízóraitra. Az édesség megtetszett a többi gyermeknek, ők is olyasmit kértek anyuktól, s mihamar minden anya azt kezdett csomagolni. Ma pedig már Felőrön „nem illik“ házi ételt, pláne lekváros kenyeret tenni az óvodás táskájába. A szegénység vagy fősvénység jele volna. Hogy a sok édesség árt a gyermek fogainak, s hogy a faluban egyre több dolga van a fogorvosnak, mit számít? Fő a versengés.

A könyvtáros:

— Sokan olvasnak a faluban, persze, legtöbbit a diákok. Most épül egy új üzletház, oda költözik majd a könyvtár is, új, tágas helyiségbe. Könyvet is kapunk elég szépen. Sajnos, az utóbbi években köztük kevés a magyar könyv, emiatt az olvasók száma megcsappant, a magyar könyvek elrongyolódnak, mert nagy érdeklődés mutatkozik irántuk.

Az a legény, aki nem tud szakmát tanulni vagy nem jut be a gyárba — nem kap könnyen magának feleséget. A rátarti felőri lányok lenézik.

Ekkor lép közbe a házasság-közvetítő. Felőrtől 2—3 faluval fennebb a Cibles kezdődik. A havason sok lány marad pártában, mert nincs vasút, műút, sem üzem a környéken, a férfiak messze vándorolnak, hogy munkát kapjanak. A lányok időnkint elküldik megbízottjukkal Felőrrre a képeiket. A párt nem lelő felőri legények megnézik a felvételeket, s a következő vasárnap maguk a lányok jönnek el. Azután a fiúk mennek a lányokhoz háztűznézőbe, s végül nyélbeütik a házasságot.

Jó néhány ilyen házasság kötöttett már a faluban.

Egy felőri leány:

— Erzsike nénitől, a pyugdijas óvónőtől ma is sokat tanulunk. Nagyon szép varrottas mintái vannak. Kalotaszegi és széki motívumokkal. Nekem különösen a székiek tetszenek, a madaras, lepkés figurák, mert ugyebár kalotaszegi holmit ma már majd mindenütt látni, de székit nem. Az egész falu tele van varrottas falvédővel, asztalterítővel, diványpárnával. A régi fonás, szövés helyett most a téli esteiken varrottásokat készítenk.

Kik közvetítették valaha a civilizációt? A katonaságtól hazatért legények, a szolgálsból visszajött lányok vagy az „urak“, akik közé a nép a földbirtokost éppúgy beszámította, mint a tanítót. Az uradalomtól azonban a paraszt többnyire csak a gazdálkodás új eljárásait tanulta el, az orvos, tanító vagy pap életmódjára pedig úgy tekintett, mint számára elérhetetlen, tehát értelmetlen színvonalra.

Ma egészen mások a civilizációs hatás útjai. A faluról bejáró munkások serege például nemcsak dolgozik városban, hanem tanácskozásokon vesz részt, tanfolyamokra jár, vagy az üzletekben — az asszony megbízásából — bevásárol, s közben sokat tanul. A férfiak civilizációs befolyása elsősorban az építkezés terén nyilvánul meg. Nekik köszönhető a sok tágas, masszív, korszerű új hajlék. A férfiak sok ház körüli munkát átvesznek Felőrön az asszonyoktól. Míg a régi földesházak sikálása, tapasztása, meszelése női munka volt, manapság az iparban jártas férfi végzi a karbantartást a mázolásról a kiégett biztosíték helyreállításáig.

Megmutatkozik a férfiak civilizálódása más tekintetben is. Egyre többen alusznak pizsamában, kiveszőben a régi szokás, mely szerint a vasárnap felvett fehérneműt nem vették le szombat estig, s abban dolgoztak, aludtak, mosakodtak. Az eddigi heti egyszeri borotválkozást is kettőre-háromra sűrítették, kapcát, tüsszöt, a nadrágon kívül hagyott hosszú inget már csak egy-két öreg visel Felőrön, bocskort vagy „csepűgatyát“ pedig senki sem.

Sajátos civilizatórikus hatást fejt ki itt a nagy számú diákság. Ők tisztakodnak például a legtöbbet, s már az olyan „apróságokra“ is vigyáznak, mint a köröm vagy a fog tisztántartása. A leányok és fiúk befolyása azonban eltérő. A leányszobák a legcsinosabbak a faluban, lányos házaknál látni a legtöbb szőnyeget, falvédőt, de szemöldökcsipeszt és pipereszappant, lakkcipőt vagy prémés gallért is. A fiúk nem sokat törődnek a ruhával, frizurával, cipővel, de néhányuk „komo-lyan“ foglalkozik már a barkácsolással, rádiót szerel, biciklit javít, fényképez.

Mindkét nembeli fiatalság azonban kulturális téren tesz a legtöbbet. Milyen távoli jövőként festették le a népi írók 30—40 évvel ezelőtt azt az időt, amikor majd a gazdaember is pénzt ad a könyvre, s a parasztházakban is helyet kap a könyvtár! Nos, Felőrön elérkezett ez az idő. Mint már említettem, jó néhány házban látható 100—150 kötetes könyvtár. Mind a diákoké. A szülők nem sajnálnak pénzt adni a gyermeknek, ha be akarja szerezni a kötelező olvasmányokat.

Vessük össze, milyen és mennyi magyar újság, folyóirat jár a faluba, nem is szólva a román lapok nagy számáról. Kiderül, hogy sokkal több az ifjak rendelte lap — *Napsugár, Jóbarát, Ifjúmunkás* — mint a „felnőtteké“. Egyes újságokat, például a *Brassói Lapokat*, előbb csak a diákok járatják, s újabban „kaptak rá“ az idősek is. A *Korunk, Utunk, Igaz Szó, A Hét* előfizetői pedig az értelmiségieken kívül csakis a diákok.

A múlthoz képest legnagyobb változást az értelmiségiek befolyásának alakulása mutat. Ez annál öröndetesebb, minthogy — közismert tény — számuk és hatókörük falun egyre nagyobb lesz. A lényeg az, hogy a tanító és tanár, a mérnök és orvos életmódját, házát, öltözetét, lakberendezését a mai falusi már nem tekinti sem úri hóbortnak, sem fényűzésnek, hanem követendő példának. Az első fürdőszobákat Felőrön értelmiségiek rendezték be, s ők vásároltak elsőnek könyvespolcot, tévét, porszívót, jégszekrényt, mosógépet, perzsaszőnyeget, ma viszont már sok falusi lépett a nyomukba. Elsőnek a szövetkezet vagy a néptanács vezetői, majd a többiek.

Sokat hallunk, olvasunk — pro és kontra — a falu elnéptelenedéséről, mammutvárosok keletkezéséről. Nem szándéksom a véleményemet bővebben fejtegetni, csupán reményemet fejezem ki: nálunk nem jutunk el a szennyezett levegővel, vízellátási gondokkal, közlekedési bajokkal küzdő megapolisokhoz. Meggyőződésem, hogy okos tervezéssel, a szocialista viszonyaink nyújtotta lehetőségek kiaknázásával elérjük, hogy ne csak azok maradjanak meg majdan falusi lakosnak, akik a mezőgazdaságban dolgoznak, hanem sokkal többen, akik közelebb akarnak élni a természethez, akik a jó levegőt, a csendet részesítik előnyben, vagy ragaszkodnak a kis-település kétségtelenül közvetlenebb, melegebb, meghittebb emberi kapcsolataihoz. Ha falun járok, mindig is kutatom ennek a ragaszkodásnak a jeleit.

Szó, ami szó, Felőrön nem sokat látni belőlük. Mert épül ugyan a temérdek nagy ház, de jórészt középkorúak és idősek — nem fiatalok — építik. És nem ritka az olyan ház sem, ahol csak két öreg maradt a kongó nagy hajlékban — a fiatalok városon telepedtek meg.

Igy hát az igényes életmód térhódítása, a nagy tanulási kedv sok tekintetben az elvándorlást, a városba való beilleszkedést, az ipari átrétegződést szolgálja. Ez jó

is volna, hiszen fejlődő iparunknak kell a képzett munkás, a fiatal dolgos ember, de joggal teszik fel a kérdést Felőrön is az öregek:

— Ki folytatja a mezei munkát, ha mi kidőlünk a sorból?

Választ keresve benyitottam a könyvtárba. Kiderült, hogy nem eléggé olvasotak épp a mezőgazdasági szakkönyvek. Az országos lapok közül legkevésbé ismertek a mezőgazdaságiak. A magánkönyvtárakban pedig szakmai kötetet elvétve sem látni.

A kérdést más oldalról is meg szoktam közelíteni. Meg-megnézem a házak mögött az ólakat, kerteket. Felőrön kevés az állat a pajtákban, nemigen ültetnek a kertekbe szőlőt, gyümölcsfát. Ezzel szemben a közeli Décsén tele a házak köze cseresznyéssel, almással. Másfelé, Csombordon vagy Székelykocsárdon szőlőt telepítenek a virágoskertbe is, s üvegházat építenek a veteményesben. Aki pedig ültet, a jövőre gondol, s jövőjét az ültetvények mellett képzelel el. A felőri fiatalok többsége még nem jutott el ide.

A helyzet mégsem aggodalmas. A szövetkezet vezetői — különben okos, értelmes gazdák — erősen remélik, hogy a globális akkord bevezetése, a pénzügyi részesezés növelése, a háztáji gazdaságok szabadabb fejlesztése s mindaz, amire az új párthatározatok, rendeletek lehetőséget adnak, jelentősen növelik majd az mtsz-tagok jövedelmét, a mezei munka becsületét, a falusi élet vonzóerejét.

A városra áramlás sok tekintetben divat is, s mint minden hullámnak, áramlatnak, ennek is van dagálya s lesz apálya. Ilyen értelemben pedig, a mezei termelés helyzetétől eltekintve, döntő szava van a civilizáció terjedésének. A gépkocsi térhódításának éppen úgy, mint a jó útnak vagy a fürdőszobának. S ha a felőri építkezés üteme tovább tart, ha a falu otthonai éppen olyan kényelmet, tisztaságot nyújtanak, mint a városiak, ha a közlekedés, ellátás tovább javul, előbb-utóbb a fiatalok is megértik, hogy érdemes falun lakni, mi több, a mezőgazdaságban is dolgozni.

Herédi Gusztáv

*Korondi tányér
(Kabay Béla fotója)*